

zaaknummer 2013W1032(1)

Datum beslissing: 31 maart 2015

De Klachtencommissie seksueel misbruik in de R.-K. Kerk van de Stichting Beheer & Toezicht i.z. Seksueel Misbruik in de R.-K. Kerk in Nederland, verder ook: de Klachtencommissie, geeft op grond van de Procedure Klachtencommissie seksueel misbruik in de R.-K. Kerk (verder ook: de Procedure) het volgende advies inzake de klacht van:

[naam],
geboren op [datum],
wonende te [plaats],
hierna te noemen: klager,
juridisch adviseur: mr. N.D. Geraads, advocaat te Eindhoven,

tegen:

(wijlen) **[naam]**,
geboren op [datum], overleden op [datum],
tijdens haar leven lid van de Congregatie van de Zusters van
Barmhartigheid (Maastricht),
de persoon over wie geklaagd wordt,
hierna te noemen: aangeklaagde 1,

en

(wijlen) **[naam]**
geboren op [datum], overleden op [datum],
tijdens haar leven lid van de Congregatie van de Zusters van
Barmhartigheid (Maastricht),
de persoon over wie geklaagd wordt,
hierna te noemen: aangeklaagde 2.

1. De procedure

Het klaagschrift (met bijlagen) is door de griffie van de Klachtencommissie ontvangen op 23 april 2014.

Op 18 juni 2014 is bij de griffie namens de generaal-overste van de Congregatie van de Zusters van Barmhartigheid, zuster [naam], een inhoudelijke reactie op het klaagschrift ingekomen van mr. R.P. Baetens, advocaat te Tilburg.

Op 22 januari 2015 heeft de griffie nog een e-mail (met bijlagen) ontvangen van mr. Geraads.

Op 27 januari 2015 heeft te Utrecht een zitting van de Klachtencommissie achter gesloten deuren plaatsgevonden, waarbij de Klachtencommissie was samengesteld uit de onder aan dit advies te noemen leden.

Klager is verschenen en heeft zijn standpunt mondeling toegelicht. Hij werd vergezeld door zijn ex-echtgenote mevrouw [naam] en werd bijgestaan door zijn juridisch adviseur mr. Geraads.

Namens de Congregatie is verschenen mr. Baetens voornoemd.

2. De klacht (zakelijk weergegeven)

2.1 In 1964 werden klager en zijn twee broers en drie zussen uit huis geplaatst. Volgens het dossier van de Kinderbescherming werd klager in 1965 in het kindertehuis [naam] in Oisterwijk geplaatst, tezamen met zijn broers en zussen. In 1971 werd klager, samen met zijn broer [naam], bij een pleeggezin geplaatst.

In de periode van 1965 tot 1971 is klager door aangeklaagden seksueel misbruikt. Het seksueel misbruik bestond uit het vele malen betasten van, het knijpen in en trekken aan de geslachtsdelen van klager.

Als kinderen niet goed meededen dan werden ze geslagen met een stok en geknepen. Ook gebeurde het dat je je broek moest laten zakken en er aan de blote penis werd getrokken. Er werd zelfs in het geslachtsdeel geprikt met een vorkje of stokje. Beide aangeklaagden maakten zich hier schuldig aan.

De kinderen op [kindertehuis] moesten met de handen boven de dekens slapen. Als sanctie werd er ook geknepen en getrokken aan het geslachtsdeel.

In verband met het bedplassen werden de kinderen iedere dag gecontroleerd. Als je in bed had geplast, werd er getrokken aan en geprikt in de penis en geknepen in de ballen. In klagers herinnering werd hem zo bijna iedere dag pijn gedaan aan zijn penis. De kinderen kregen de plasmisbroek in het gezicht geduwd. Mede door deze behandeling door aangeklaagden, heeft klager tot zijn 19e in bed geplast.

Klager heeft ook gezien dat zijn broers [naam] en [naam] op die manier door aangeklaagden 'werden gepakt' en ook zijn zusjes [naam], [naam] en [naam] heeft hij meermalen gegrepen zien worden. De zusters op [kindertehuis] waren in fysieke en seksuele zin sadistisch te noemen.

Klager heeft een vreselijke tijd gehad op [kindertehuis]. Klager hilde veel en was opstandig. Hierdoor kreeg hij juist een extra hardhandige aanpak en werd hij alleen nog maar vaker in onder meer de schaamstreek aangeraakt en pijn gedaan.

Gelet op de jonge leeftijd van klager, het langdurig verblijf daar en de grove misstanden die hebben plaatsgevonden, is het voor klager onmogelijk te zeggen welke zuster exact welke handelingen heeft verricht.

2.2 Klager is zijn pleegouders gaan zien als zijn echte ouders. Hoe moeilijk klager soms ook was, hij werd altijd door hen gesteund.

Klager had, uit onzekerheid, als het ware een muur om zich heen gebouwd. Klagers zelfbeeld is aantast, hij heeft geen zelfvertrouwen. Ook het vertrouwen in medemensen is aangetast.

Klager is later twee jaar lang misbruikt door twee meisjes, bij wie hij seksuele handelingen moest verrichten. Later is hij ook nog misbruikt door een oudere man, gedurende ongeveer zes jaar. Diens vriend keek toe bij het seksueel misbruik.

Klager is tot zijn dertigste bezig geweest om alles over [kindertehuis] te weten te komen. Het was een deel van zijn verleden dat hij niet kon loslaten. Hij is er van overtuigd dat de basis van zijn huidige psychische problemen ligt in de omstandigheden van zijn verblijf destijds op [kindertehuis].

Op seksueel vlak zijn er ook gevolgen te noemen. Klager is altijd erg op seks gericht geweest. Hij kon geen genegenheid tonen aan anderen. Mede daardoor is klager na tien jaar huwelijk gescheiden van zijn echtgenote.

Klager heeft hulp gehad van de Riagg, GgzE en van maatschappelijk werk. Daar heeft hij uiteindelijk wel kunnen spreken over het latere seksuele misbruik, maar nooit over hetgeen er in [kindertehuis] gebeurd was. Dit is uiteindelijk wel gelukt bij psycholoog [naam]. Met deze psycholoog heeft klager ook gesproken over misbruik gedurende zijn verblijf op [kindertehuis] door geestelijken van het Bisdop, tegen wie hij een afzonderlijke klachtenprocedure zal voeren.

De ex-echtgenote van klager is inmiddels wel op de hoogte van de gebeurtenissen op [kindertehuis] en steunt klager ook. Zij hebben samen een eigen bedrijf opgestart.

2.3 Klager hoopt met de klachtenprocedure te bereiken dat er gerechtigheid komt, dat hij begrepen wordt en dat erkend wordt wat hem is aangedaan. Hij hoopt ook er voor te zorgen dat dit soort misstanden van seksueel en fysiek misbruik nooit meer kunnen voorkomen.

3. De reactie (zakelijk weergegeven)

Aangeklaagden zijn overleden en kunnen geen weerwoord geven. De generaal-overste van de Congregatie, zuster [naam], heeft mr. Baetens verzocht namens haar een reactie op te stellen.

Zuster [naam], aangeklaagde 2, was de kloosternaam van [aangeklaagde 2]. Zij is lange tijd werkzaam geweest in [kindertehuis] en zeker ook in de periode van 1965 tot 1971 die door klager wordt genoemd. Dat geldt ook voor aangeklaagde 1. Haar kloosternaam was zuster [naam].

De Congregatie beschikt niet over enig archief vanuit [kindertehuis].

Er zijn bij de Congregatie nooit negatieve berichten binnengekomen over het functioneren van aangeklaagden. Dat geldt overigens in het algemeen voor [kindertehuis]. Het is daarom voor de huidige overste ook schokkend en verbijsterend dat in de laatste jaren totaal onverwacht en achtereenvolgens een aantal klagers, onder wie veel familieleden van klager, zich hebben gemeld en dat de in de klachten verwoorde misdragingen niet eerder naar buiten zijn gekomen, nu alle kinderen op [kindertehuis] toch onder toezicht van de Kinderbescherming stonden.

De generaal-overste kan de klacht van klager niet ontkennen of bevestigen. Van [kindertehuis] zijn geen archieven aanwezig bij de Congregatie en, zoals gezegd, zijn er ook nooit negatieve signalen bekend geworden.

Klager maakt nog melding van seksueel misbruik door twee meisjes en door een oudere man. In de berichtgeving aan zijn voormalige echtgenote en aan de psycholoog spreekt klager over seksueel misbruik door paters en priesters. Het zou kunnen dat zowel de ex-echtgenote als de psycholoog dat alles verkeerd begrepen hebben, maar die verschillende verklaringen roepen wel vragen op.

Voor zover de generaal-overste weet, is klager ook de enige die gewag maakt van het verwijt van prikken in geslachtsdelen. Iedere klacht vraagt om een kritische beoordeling. Enkel en alleen het eigen relaas van klager is niet voldoende om een gegrondverklaring van de klacht te kunnen dragen. De generaal-overste wil de uiteindelijke beoordeling van deze klacht graag aan de Klachtencommissie overlaten.

4. De beoordeling

4.1 Volgens de Procedure moet onder seksueel misbruik worden verstaan iedere gedraging waarbij iemand onder dwang of in een afhankelijkheidsrelatie seksuele handelingen moet verrichten ofwel ondergaan ofwel daarvan toeschouwer moet zijn, dan wel seksueel getinte toenaderingen of uitlatingen in welke vorm dan ook moet dulden. Onder dwang wordt onder meer begrepen: fysiek geweld of dreiging daarmee, psychische druk, intimidatie en/of chantage. Verder wordt onder seksueel misbruik ook verstaan het maken van seksueel getint beeldmateriaal van iemand en het gebruiken en doorgeven daarvan.

4.2 Niet ter discussie staat dat de door klager gestelde feiten - het betasten, knijpen en trekken in/aan het geslachtsdeel (penis en balzak) en het prikken met een vork/stokje in de penis - moeten worden gekwalificeerd als seksueel misbruik in de zin van de Procedure. Zoals al eerder in soortgelijke klachtzaken geoordeeld, zijn dit naar het oordeel van de Klachtencommissie immers handelingen die door een buitenstaander objectief bezien en redelijkerwijs kunnen worden geduid als ongewenste seksueel getinte handelingen, die niet horen bij een normale lichamelijke verzorging en opvoeding van minderjarige kinderen.

4.3 Vervolgens dient de Klachtencommissie de vraag te beantwoorden of het aannemelijk is geworden dat de gebeurtenissen die klager schetst hebben plaatsgevonden.

Er zijn bijna vijftig jaar verstreken sedert de feiten die klager aangeklaagden verwijt zich hebben afgespeeld, waardoor de feiten thans, mede door het overlijden van aangeklaagden, niet meer in detail kunnen worden onderzocht.

T.a.v. aangeklaagde 2:

Na bestudering van deze klachtzaak, in samenhang bezien met de door de broers en zussen van klager, maar ook door andere personen ingediende klachtzaken tegen zusters die destijds werkzaam waren bij het kindertehuis [kindertehuis], komt voor de Klachtencommissie een beeld naar voren dat er destijds op [kindertehuis] sprake was van een situatie waarin kinderen in de ochtend met geweld, dat zich ook richtte op de geslachtsdelen van de kinderen, werden gecontroleerd op bedplassen en dat er, indien daar inderdaad sprake van was, straffen volgden. De Klachtencommissie heeft voorts aan de hand van verscheidene verklaringen van zowel klagers als getuigen geconstateerd dat er weliswaar sprake was van een min of meer vaste surveillante of nachtzuster op een slaapzaal, maar dat dat niet wegneemt dat daar ook andere zusters vervingen of bijsprongen.

De Klachtencommissie acht aannemelijk dat een groot deel van de gebeurtenissen zoals in het klaagschrift geformuleerd ten aanzien van aangeklaagde 2 hebben plaatsgevonden.

Voor de Klachtencommissie is voldoende komen vast te staan dat aangeklaagde 2 bij de kinderen, onder wie klager, controle uitoefende op het bedplassen en daarbij, bij de jongens, kneep in en trok aan het geslachtsdeel (penis en balzak). Ook is aannemelijk geworden dat bij wijze van straf aan de penis werd getrokken of in de ballen werd geknepen.

Voor deze feiten is voldoende steunbewijs te vinden in niet slechts de verklaring van de ex-echtgenote en de psychotherapeut [naam], maar ook in de door de broers en zussen van klager afgelegde verklaringen, en vooral in de verklaringen zoals vermeld in de formulieren 'Toestemming gebruik melding/klacht als steunbewijs' (o.a. meldingsnummer 2013T978). Daarnaast is reeds een klacht tegen aangeklaagde 2 (gedeeltelijk) gegrond verklaard (bekend onder zaaknummer 2013W1058(2)).

Een en ander in onderling verband en samenhang bezien is naar het oordeel van de Klachtencommissie voldoende ondersteuning voor de aannemelijkheid van dit seksueel misbruik van klager door aangeklaagde 2.

Voor de Klachtencommissie is echter *niet* aannemelijk geworden dat aangeklaagde 2 klager met een vork of stokje in zijn penis heeft geprikt. Naar het oordeel van de Klachtencommissie is daarvoor onvoldoende steunbewijs, nu dit in de andere klachten tegen deze aangeklaagden niet wordt vermeld, terwijl het toch duidelijk afwijkt van de andere, wel genoemde handelingen. Ten aanzien van dit onderdeel van de klacht zal de Klachtencommissie dan ook niet adviseren de klacht gegrond te verklaren.

De Klachtencommissie kan niet precies vaststellen wat de duur en frequentie zijn geweest van het seksueel misbruik, maar gaat er van uit dat klager ongeveer vanaf zijn vierde jaar (begin 1967) tot zijn vertrek van [kindertehuis] (eind 1971) op de jongensslaapzaal heeft geslapen waarvan aangeklaagde 2 de min of meer vaste nachtzuster was. De Klachtencommissie acht het aannemelijk dat de controles in het kader van het bedplassen en het daarmee samenhangend seksueel misbruik door aangeklaagde 2 gedurende bovenbedoeld periode met zeer grote regelmaat hebben plaatsgevonden.

T.a.v. aangeklaagde 1:

De Klachtencommissie stelt voorop dat de verklaringen van klager oprecht op haar zijn overgekomen. Bij de beoordeling van de voorliggende klachten dient de Klachtencommissie echter de vraag te beantwoorden of er zodanige feiten of omstandigheden aan het licht zijn gekomen, dat het gestelde seksuele misbruik door deze aangeklaagde objectief gezien voldoende aannemelijk is geworden.

De Klachtencommissie beantwoordt die vraag ontkennend en overweegt daartoe dat de feiten, zoals vermeld in het klaagschrift en door klager nader toegelicht ter zitting, niet zodanig worden ondersteund door steunbewijs dat voor de Klachtencommissie voldoende aannemelijk is geworden dat ze zijn gepleegd door deze aangeklaagde. Immers, waar aangeklaagde 1 volgens klager in fysieke en seksuele zin sadistisch te noemen was, en zij volgens klagers zuster [naam] tot “de hel van [kindertehuis]” behoorde en exorbitant geweld uitoefende, typeert klagers zuster [naam] haar als lief en moederlijk.

De naam van aangeklaagde 1 komt weliswaar voor in het door klager overgelegde dagboek onder de datering mei 1972, maar ter zitting heeft klager verklaard dat hij de betreffende passage eerst later heeft toegevoegd, zodat daaraan als steunbewijs geen waarde kan worden toegekend.

In de overgelegde Toestemming gebruik melding d.d. 13 december 2013 van [naam] wordt niet de naam van aangeklaagde 1 genoemd maar de naam [naam]. Ook in de overgelegde Toestemming gebruik melding d.d. 30 juni 2014 [naam], de zuster van klaagster, wordt de naam van aangeklaagde 1 niet genoemd.

Op grond van het bovenstaande zal de Klachtencommissie de generaal-overste van de Congregatie dan ook adviseren de klachten ten aanzien van aangeklaagde 1 niet gegrond te verklaren.

4.4. Het behoeft geen betoog dat het seksueel misbruik door aangeklaagde 2 met gebruikmaking van misbruik van gezag en in een afhankelijkheidsrelatie hoogst kwalijk is geweest. Aangeklaagde was voor klager iemand die voor hem moest zorgen en in wie hij vertrouwen moest kunnen stellen.

4.5. Gelet op het feit dat aangeklaagde 2 is overleden kunnen tegen haar geen maatregelen meer worden genomen. De gegrondverklaring van de klacht, alsmede de erkenning van het

leed dat klager is aangedaan en een oprechte spijtbetuiging van de kant van de generaal-overste kunnen wellicht bijdragen aan de vermindering van dat leed.

4.6. Wellicht ten overvloede merkt de Klachtencommissie nog op dat zij inhoudelijk niet ingaat op de in het klaagschrift genoemde fysieke mishandeling, daar de Procedure uitsluitend bestemd is voor klachten wegens seksueel misbruik binnen de Katholieke Kerk in Nederland.

4.7. Klager heeft niet om een financiële vergoeding gevraagd. De Klachtencommissie wijst klager erop dat, bij een gegroundverklaring van de klacht door de kerkelijk gezagsdrager, hij zich voor het verkrijgen van schadevergoeding kan wenden tot de Compensatiecommissie.

5. Het advies

De Klachtencommissie adviseert de Overste van de Congregatie van de Zusters van Barmhartigheid (Maastricht) de klacht ten aanzien van aangeklaagde 2 (grotendeels) - zie hierboven onder 4.3 - geground te verklaren en de klacht tegen aangeklaagde 1 niet geground te verklaren.

Dit advies is vastgesteld op 31 maart 2015 door:

mr. G.A.M. Stevens, voorzitter, mr. F.A.A. Duynstee en drs. N.A.M. van Beelen, leden, bijgestaan door mr. S.R.M.I. Roos-Bollen, griffier, en is ondertekend door de voorzitter.

mr. G.A.M. Stevens,
voorzitter

Tegen dit advies is geen hoger beroep mogelijk. Wel bestaat voor klager en de (gemachtigde van de) kerkelijke gezagsdrager ingevolge artikel 20 van de Procedure de mogelijkheid binnen twee weken na ontvangst van dit advies schriftelijk bezwaar in te dienen indien er naar zijn of haar oordeel een algemeen beginsel van behoorlijke klachtbehandeling is geschonden.

Op grond van artikel 18.5 van de Procedure wordt dit advies binnen twee weken nadat het is vastgesteld bij aangetekend schrijven aan de kerkelijk gezagsdrager en aan klager verzonden.

Op grond van artikel 21.1 van de Procedure stelt de kerkelijk gezagsdrager binnen dertig dagen na ontvangst van dit advies klager schriftelijk en gemotiveerd op de hoogte van de beslissing die hij naar aanleiding van dit advies geeft genomen.

Op grond van artikel 21.3 van de Procedure geeft de kerkelijk gezagsdrager daarbij de mogelijkheden van bezwaar en beroep aan.

Op grond van artikel 21.4 van de Procedure ontvangt de Klachtencommissie een afschrift van de beslissing van de kerkelijk gezagsdrager.